

Κεφ. Ιθ'ον - Μετά πολλῶν μηνῶν κοπιαστικὴν ἀναζήτησιν καὶ ἀλληλογραφίαν μετὰ τὴν Βουλγαρικὴν Μονὴν τοῦ Ἀγ. Ὑρους ἐπὶ τέλους ἀπεκάλυψε τὸ μυστικόν τῶν τελετῶν τῶν Νεστιγαρίων ἐν *Yulgar*. Τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀγ.

Philip Thornton:
Ikon - Oxeu
London 1939
n. 202-230

Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, οἱ κάτοικοι μερικῶν χωρίων εἰς ἀπόστασιν δώδεκα μιλίων ἀπὸ τοῦ *Yulgar* ἀνάπτουν μεγάλας φωτιὰς καὶ χορεύουν μέσῳ αὐτῶν κρατοῦντες τὰς εἰκόνας τῶν δύο αὐτῶν ἁγίων.

Τὸ *Yulgar* κεῖται πρὸς τὰ Βουλγαρο-Τουρκικὰ σύνορα ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ εἰς τὸν ^{Βαλτικόν} *Βῦξεινον Πόντον* (*Trigazeno*)

Ἡ τελετὴ αὕτη εἶνε ὀλίγιστα γνωστὴ καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ ἀκόμη.

Ἐπομένως δὲν εἶνε παράδοξον ὅτι ἡ μόνη μνεῖα αὐτῆς εἰς τι Ἀγγλικόν βιβλίον ταξειδίου εἰς Βουλγαρίαν εἶνε ἐσφαλμένη. Εἰς αὐτό οἱ Νεστινάριοι παριστῶνται ὡς λείψανα τῶν Εἰκονοκλαστικῶν αἱρέσεων, αἱ ὁποῖοι κατοικοῦν τὸ ὀλίγον γνωστόν τοῦτο μέρος τῆς *Εὐρώπης*.

Ἀλλὰ αὐτό τὸ ὄνομα μετὰ τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ *Yulgar* αὐτοκαλοῦνται - *Iconobori* - εἶναι ἡ βεβαιότερα ἀπόδειξις ὅτι εἶναι λείψανα τῶν σφοδρότερων ἐχθρῶν τῶν Εἰκονοκλαστικῶν μεταρρυθμίσεων.

Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀφωτισμένων εἰς τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων ἦτο αἵρεσις ἀπὸ μακρυνόν τι μέρος τῆς Μ. Ἀσίας, γνωστὴ ὡς *Iconobori*.

Καὶ ἵνα δείξωμεν τὴν περιφρόνησιν των διὰ τοὺς Εἰκονοκλάστας μεταρρυθμιστάς συνήθειαν νὰ ἀνάπτωσι μεγάλας πυρκαϊὰς καὶ κρατοῦντες τὰς ἰδικὰς των θαυματουργὰς εἰκόνας ρίσηρχοντο κατ'εὐθεΐαν εἰς τὰς φλόγας χωρὶς βλάβην. - Ἀπὸ τὴν συνήθειαν αὐτὴν νὰ φέρουν τὰς εἰκόνας μέσῳ τῆς πυρᾶς δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τὰ ἔχνη τῆς ἀληθοῦς σημασίας τοῦ ὀνόματος *Iconobori*.

Ἡ λέξις "εἰκονοποιεῖν" μεταχειρίζεται ἀπὸ τὸν μάρτυρα *Ἰουλίαν* εἰς τὴν Ἀπολογίαν I, 19 ὡς σημήνουσα τὸ φέρειν εἰκόνας. Καὶ μετὰ πληροφόρησε τις ἐκ τῶν ἐν Ἀ. Ὑρῶν γνωριζόντων (*authorities*) ὅτι ἡ λέξις "εἰκονοποιός" ἔχει κατ'εὐθεΐαν σχέσιν μετὰ τὴν λέξιν *Iconobori*.

Τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὸ πρόβλημα νὰ εὐρωμεν λόγον διὰ τὴν συνήθειαν τῶν *Iconobori* νὰ συνδέουν τοὺς δύο Ἀγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἑλένην μετὰ τὸν περί-

πατον των ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Ἡ λατρεία ἐν Συρίᾳ τοῦ Ἀδώνιδος καὶ οἱ πυ-
ρολάτραι ὁπαδοὶ τῶν Ζωροαστρῶν τῆς Περσίας ἀμφότεροι διῆλθον τὴν Μαύ-
ρην θάλασσαν.

Ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ θεαινῶν, τῶν νυμφῶν, κακοποιῶν δυνάμε-
ων καὶ πνευμάτων ἐλησημονήθησαν ὅταν ὁ Χριστιανισμός ἀντικατέστησεν
τὰς προηγηθείσας θρησκείας.

Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ παραθέτω ἀφήγησιν τοῦ
χοροῦ *france* ἢ ὅστις τελεῖται κάθε *Whitsunday* ἢ *Duboka*,
βλαχικὸν χωρίον, εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν γωνίαν τῆς Γιουγκοσλαβίας.
-Εἶναι δυνατόν ὅτι αἱ τελεταὶ καὶ τοῦ *Vulgar* καὶ τῆς *Duboka* νὰ
ἔχουν κοινὴν τὴν καταγωγὴν.

Ἡ τελετὴ εἰς *Vulgar* τελεῖται κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀ. Κωνσταντίνου
καὶ Ἑλένης, τὴν Ἀβαν καὶ ὅην Ἰουνίου. Τὴν ^{πρῶτην} ἡμέραν ἀφιερώνουν εἰς
τόν Ἀ. Κωνσταντίνον, τὴν δευτέραν εἰς τὴν Ἀγ. Ἑλένην.

Μέ εἶπον ὅτι εἶδος ἀπανορεύσεως ἐτέθη εἰς τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς περίπα-
τον, διότι δέν συνεμορφοῦντο μέ τὰς ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως
ἡ ἡμέρα τῆς Ἀ. Ἑλένης ἐορτάζεται συμφώνως πρὸς τὴν ἡμέραν ἢ ὁποία
καθωρίσθη εἰς τὸ Καλανδάριον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ σύμπτυξις
(*amalgamation*) ἐγένετο ἐκ προμελέτης (*is a deliberated*) καὶ ὄχι ^{ἀπὸ} ἀπλῆ-
ἰδιοτροπίας τῶν χωρικῶν, οἱ ὅποιοι ἐορτάζουν τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ
Ἀγ. Κωνσταντίνου διὰ τὴν εὐλογίαν τῶν ὑδάτων, δηλ. τῶν ὑδάτων τὰ
ὁποῖα χρησιμοποιοεῖ τὸ χωρίον καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς Ἀγ. Ἑλέ-
νης διὰ τὴν εὐλογίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς (*cereals*).

Ἀμφοτέρως τὰς ἐσπέρας τελεῖται ἡ τελετὴ τοῦ περιπάτου ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Ἡ περίοδος ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Μαΐου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰουνίου
ἐθεωρήθη ὡς ἐποχὴ μαγικῆς ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων, εἶναι ὁ μὴν ὑπὸ τὴν
ἐπίδρασιν τῆς Σελήνης.

Οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας τοῦ *Vulgar* ἐθνολογικῶς εἶναι διάφοροι
τῶν Βουλγάρων καὶ σῶζουσι παράδοσιν ὅτι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν.
Εἶναι δυνατόν ὅτι ^{οἱ} δύο Χριστιανοὶ Ἅγιοι τοὺς ὁποίους ἐορτάζουν τὴν

2

μίαν μετά τήν ἄλλην ἡμέραν, δέν εἶναι ἄλλοι ἢ ὁ ἥλιος καί ἡ ζελήνη.
'Απο τό ^{Βαλνι} ~~Ζαρενο~~ ἐφθάσαμεν εἰς Vulgar.
'Ἡ Raina καί ἡ κα. R ἐπῆγαν εἰς τήν φημισμένην Baba τοῦ Vulgar.
νά ταῖς ρίψη τά κουκιά.

Κατόπιν ἡ Raina ἦλθε νά μέ πάρη εἰς τήν Baba

Ἦτο 66 ἔτων καί ἐχέρευσσε εἰς ἡλικίαν 30 ἔτων. Δέν συνήντησα πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία ἐπέβαλε περισσότερον σεβασμόν. Τό πρόσωπον της ἦτο ρυτιδωμένον (ratched) { wrinkled } ἐν τούτοις οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ἄφοβοι καί καθαροί. Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοί ἀτόμου τό ὁποῖον ὠραματίσθη τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Εἰσήλθομεν εἰς τό δροσερόν ἡμισκότεινον μικρόν οἶκμα της, ἐκαθίσταμεν κατὰ γῆς φωτιζόμενοι ἀπό τό φῶς, τό ὁποῖον εἶρχετο ἀπό τό μόνον παράθυρον. Ἔλαβε τό κουτί μέ τά κουκιά της καί ἔκαμε μικράν προσευχήν "Πνεῦμα Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, φῶς τοῦ Κόσμου ἄνοιξε τούς ὀφθαλμούς μου ὥστε ἀνοίγω τό κουτί αὐτό" Τά κουκιά ἦσαν διαφόρων χρωμάτων καί μεταξύ των εἶδα κόκκους ἀραβοσίτου (maize) ἕκαστον κουκί ἀντιπροσωπεύει εἴτε ἕνα ἅγιον ἢ ἕνα διάβολον ἀναλόγως τοῦ σχήματος καί χρώματος του, τήν ψυχὴν ἀναπαριστᾷ ὁ κόκκος ἀραβοσίτου καί τήν Ἀχίαν Τριάδα τεμάχιον διαυγοῦς κυανοῦ κρυστάλλου. Ἡ γραῖα γυναῖκα ἔβλεπε (stared) κατ'εὐθείαν πρὸς τά ἐμπρός ἐκινεῖτο ἐλαφρῶς μπρός καί πίσω. Περιῆλθε εἰς κατὰστασιν ἀπηρημάδας (abstention) πρὶν ἢ ἀρχίσῃ νάλέγῃ τήν ἐξήγησιν τῶν κουκιῶν. Μποροῦσα ν' ἀκούσω τό αἶμα μου νά πηδᾷ (thumping) εἰς τήν κεφαλὴν μου, ὅταν ἐκασθῇ τὸσον ἀκίνητος, ὥστε δέν ἐτόλμων νά ἀναπνεύσω. Ἀφοῦ ἔρριψε τά κουκιά καί τά ἐπανέθεσε εἰς τό κουτί, ἡ Raina ἤρχισε νά ὁμιλῇ τήν γυναῖκα διὰ τήν τελετὴν τῆς πυρᾶς.

Κατ'ἀρχάς δέν ἤθελε νά ὁμιλήσῃ δι' αὐτήν.

Ἀλλ' ἐννοήσασα ὅτι αἱ ἐρωτήσεις μας δέν προεῖρχοντο ἀπὸ ἀπλὴν περιέργειαν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀληθῆ ἐπιθυμίαν νά μάθωμεν διὰ τό μυστήριον, ἀπηγήθη ἐνδιαφέρουσαν περιγραφὴν τῆς τελετῆς.

"Τό πρῶτον ἐχόρευσα εἰς τήν πυρὰν τό ἔτος μετὰ τόν θάνατον τοῦ συζύγου μου. Ἐθανατώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους, διότι ἦτο ἐπαναστάτης. Κάθε ἔ-

"μεγάλος ισχυρός (Zuschung) άνεμος μέ κτυπά (blow in) εἰς τό πρόσωπον καί τότε ὁ Μιχαήλ καί Γαβριήλ ἔρχονται καί μέ φέρουν διά μέσου

τῆς πορᾶς ἀβλαβῆ.

”Ἀλλὰ δέν αἰσθάνεσθε τήν θερμότητά ὅταν πλησιάζετε τήν φωτιά” ἠρώ-
τησα.

”Ὅχι παιδί μου, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι χορεύουν θά σέ δείξουν ἀπόψε πῶς
ἡ φωτιά οὔτε τά ἐνδύματα των δέν τσουρουφλίζει. Μπᾶ αἱ φλόγες δέν
εἶναι θερμότεραι ἀπό τās φλόγας τοῦ πυρός, αἱ ὅποιαι κατῆλθον ἐπὶ
τῶν κεφαλῶν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.”

Καί τά πόδια σας δέν αἰσθάνονται κἄν τήν φωτιά

”Ὅχι, ὄχι, εἶναι ὡς ἂν νερό τρέχει ἀπό τάπόδια μας νά τά κρατῇ ψυ-
χρά”.

Ἡ γρηά γυναῖκα μᾶς συνώδευσε εἰς τό χωρίο νά ἰδοῦμε ἀκριβῶς τόν τό-
πον εἰς τήν ἐκκλησίαν ὅπου ἔλαβε τās ἀποκαλύψεις της.

Εἰς τό ἔδαφος ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ Ἀ. Μιχαήλ μᾶς ἔδειξε τās μυ-
στηριώδεις λαξευμένας θέσεις (scorched out marks) ὅπου οἱ πόδες τοῦ
Ἀρχαγγέλου ἐστάθησαν, ὅταν ἀτεκάλωσεν ἐαυτόν εἰς ἐκείνην.

Ἡ ἐκκλησία ἦτο γεμάτη ἀπό προσκυνητάς οἱ ὅποιοι προσῆλθον νά προ-
σευχηθοῦν καί ἀνάψουν ἑνακερί ἔμπροσθεν τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων
τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης.

ὑπεχώρησαν (disappeared) σχεδόν μετά σεβασμοῦ ἀπό τήν Baba ἐνῶ
διερχετο μέσω τῆς ἐκκλησίας.

Τήν μεσημέριαν αἱ δύο εἰκόνες ἐξήχθησαν εἰς περιφοράν καί ἐφέρθησαν
εἰς ἡμιυπόγειον οἰκοδομῶν εἰς τό κατώτερον μέρος τῆς πλατείας τοῦ
χωρίου.

Εἰς αὐτόν τόν γυμνόν τόπον (nude place) ὅτι ἀπέμεινε ἀπό τό ἀρχι-
κόν μοναστήριον τῶν ^{Εἰκονομάχων} ~~Iconoclasts~~ τό πρῶτον μέρος τῶν τελετῶν τῆς ἡ-
μέρας ἐτελέσθη.

Τό θαμάτιον εἶναι γυμνόν (devoid of any furniture) ἔχει ὅμως μέγαν
σιδηρίνον κηροπήγιον (but has a large iron standard) εἰς τό ὅποιον ἔκαιοι
ἐκαχτοντάδες μικρῶν κιτρίνων κηρίων.

Ὅπισθεν τοῦ δένδρου αὐτοῦ τοῦ θαμβευτικοῦ (flaming) φωτός ἴσταντο
αἱ δύο εἰκόνες.

6
Ναμίζω τό έμβαθόν του έδάφους δέν ήτο περισσότερον των 20 τερτρ. μέτ.
πρωπ γιανθών, αλλά περισσότερα των εκατόν ατόμων ήσαν στρυμωμένα εις
τό δωμάτιον. Η πίεσις από τά σώματα των ήτο τόσο ώστε ήτο δύσκολον
νά αναπνεύση. Είς τό μέσον της μεγάλης αυτής συρροής (~~crowd~~) ήσαν-
το ένας με την γκαΐδα και δύο με τύμπανα. Ήρχισαν νά παίζουν μίαν
"tatchenitz" ^{ένα μου το} πληροῦντες την ατμόσφαιραν με τον επιβλητικόν εκείνον
(~~compelling~~) 7/16 ρυθμόν.

Αΐθνης μία από τάς γυναίκας πλησίαν εις τό κηροπήγιον ήρχισε νά κι-
νῆται (~~sway~~) έρρυθμως (~~time~~) με την μουσικήν, άλλαι την ήκολού-
θησαν και κατόπιν άλλη. Ταχέως έχορευαν εαυτάς εις ύπνωτικήν ~~trance~~
^{υπόστασιν}. Η γραία μας έσηκώθη μαχή των, δονουμένη καθ' όλον τό σώμα (~~quivering~~
~~lover~~) με μεγάλην έκτασιν, ~~Αι κινήσεις ήσαν like a violent fit~~
~~fatigue~~ άλλ' ήτο φανερόν, ότι ακολουθοῦσαν ακριβώς τον ρυθμόν

Οι πλείστοι από τους επιλοίτους ήρχισαν μίαν ακολουθίαν εις τους Αγί-
ους Κωνσταντίνον και Ελένην.

"Αν δέν έπρόσεχα τόσο πολύ εις κάθε κίνησιν της γραίας, είχαι βέβαιος
ότι και εγώ ταχέως θα παρσαυρόμην από την λίαν διεγερτικήν μουσικήν
(~~wildly exciting music~~).

Όλοι εις τό δωμάτιον έκινούντο και έδονούντο.

Αι γυναίκες έχορευον πρό των εικώνων, υποκλινόμεναι και γονυκλινούσαι
και σταυροκοπούμεναι με ανασμμένα κηρία.

Τότε παρατήρησα μία γυναίκα, η οποία δέν έχορευεν, είχε δύο περίεργα
έρυθρά υφάσματα σκεπασμένα με χρυσά και άργυρά νομίσματα. Τάσκεπάσμα-
τα αυτά τά όποια όμοιάζουν προς σακχία, τά έτοποθέτησε (~~filled with~~)
εις τάς είκονας, ώστε εκαλύφθησαν όπισθεν και εις τά πλευρά με κάλυμ-
μα από δονούμενον (~~jingling~~) μέταλλον. Κάθε νόμισμα ήτο αφιέρωμα
κάποιου προσκυνητού.

Δύο νέοι, με καινουργείς ένδυμασίας και τελείως καθαρά (~~spotless~~)
λευκά υποκάμισα έφεραν τάς είκονας από τό δωμάτιον εις τό φώς του ή-

λίον. Τούς ἠκολούθει γέρων, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξετέλει χρέη

ὡς *τὸ τέλος*

οἱ μουσικοὶ ἀνέκρουσαν πάλιν καὶ ἤγούντο τῆς συνοδείας.

Ὅπισθεν ἀπὸ τούς φέροντας τὰς εἰκόνας ἐβάδιζον πρῶται αἱ γυναῖκες αἱ ὁποῖαι ἐχώρευσαν εἰς τὴν μικρὰν οἰκοδομὴν, κατόπιν ὁλόκληρον τὸ χωρίον καὶ οἱ προσκυνηταὶ οἱ ὁποῖοι ἦλθον ~~εἰς τὴν~~ διὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν.

Ἐδραμιον ἐμπρός νά λάβω κινηματογραφικὴν ταινίαν (*film*) τῆς πομπῆς πορευομένης (*straggling down*) κάτω τοῦ λόφου (*the hillside*) πρὸς τὸ δάσος, ὅπου μία τελετὴ τελεῖται εἰς τὸ φρέαρ τοῦ Α. Κωνσταντίνου. Τελευταῖοι ἦρχοντο δύο παπαδες, ὁ εἰς ἔφερε ἐπανοκαλύμνον (*cape and shawl*) ὁ ἄλλος ἔφερε μικρὸν ὀρειχάλκινον δοχεῖον (*bucket*) μέ φωτιά καὶ ἀναμμένον θυμιατό.

Ἡ πηγὴ ἣ ὁποῖα ἔτρεφε τὸ πηγάδι εὗρίσκετο εἰς ἀνοικτὸ μέρος κάτω ἀπὸ κρημνὸν εἰς τὸ δάσος.

Ὅταν ὅλοι ἔφθασαν, δύο στρατιῶται ἀπέσυραν τὸ βαρὺ σιδηροῦν κάλυμμα τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸ πηγάδι.

Παρατήρησα ὅτι αἱ γυναῖκες ὁμοῦ ἴσταντο παρὰ τὸ πηγάδι, ἐνῶ οἱ ἄνδρες ἴσταντο εἰς σειρὰς εἰς τὰ ὑψώματα.

~~Ἡ τελετὴ τοῦ *Vulgar* κατὰ πάσαν πιθανότητα εἶνε λείψανον πρό-Χριστιανικῆς τελετῆς, ἣ ὁποῖα συνεδέθη μετὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου.~~

Ὅταν αἱ γυναῖκες ἐπορεύοντο χωρὶς θόρυβον εἰς τὸ πράσινον ἡμίφως τοῦ δάσους ἀπετέλουν σκηνὴν μεγάλης εὐμορφίας καὶ θαυμασμοῦ (*wonder*). Τὸ φῶς τὸ ὁποῖον διήρχετο διὰ ~~(the faithful shafts of light that filtered down through)~~ μέσου τῶν ὑψηλῶν δένδρων παρεῖχε εἰς τὸ ὅλον κάτι τὸ μαγικόν (*a quality of magical unreality*).

Ἡ τελετὴ εἰς τὸ στόμιον τοῦ πηγαδιοῦ ἦτο πολὺ ἀπλῆ. Ὁ γεροντότερος ἀπὸ τούς παπάδες ἐθυμίασε τὰ νερά καὶ κατόπιν ἔρριψε τρία ἀναμμένα κάρβουνα εἰς τὸ μαῦρον ἄνοιγμα τοῦ πηγαδιοῦ (*black well shaft*). Τόειδὲς κόν δοχεῖον (*bucket*) ἐγεμίσθη καὶ πρῶται αἱ γυναῖκες παρῆλθον νά

ἀγιασθοῦν (~~to be sanctified~~). Τό δοχεῖον ἐκ νέου ἐπληρώθη πολλάκις
ἕως οὗτου ὅλοι ἡγιασθησαν.

Ἀμέσως ὥς ἐτελείωσε τό ἅγίασμα αἱ γυναῖκες ἤρχισαν μέγαλον χορόν
μέσφ τῶν δένδρων κρατοῦμεναι ἀπό τά χέρια.

Ὁ οὐρανός ἐν τῷ μεταξὺ ἑμαῦρισε μέ μεγάλην νέφη. Ἡ βροχή ἐπιπτε
ἐπί δύο ὥρας, ὅλο τό ἀπομεσήμερο, μέχρι τῆς πέμπτης καί ἡμισείας
ἔβρεχε/ἀκόμη. Ἡ βροχή ὅμως ἔπαυσε ἀκριβῶς εἰς τὰς ἕξ καί ὁ ἥλιος
ἐφάνη.

Ὅλοι ἐπερεύθημεν εἰς τό χωρίον.

Ἡ πλατεῖα ἦτο πλήρης κόσμου, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον μέ μεγάλα δέματα
ξύλων νά ἀνάψωσι τήν πυράν. Συνεσώρευσαν ξύλα εἰς τετραγωνικόν στί-
βον μέντε περίπου πόδων ὕψους καί εἴκοσι ποδῶν μήκους εἰς ἐκάστην
πλευράν.

Ἐν τῷ μεταξὺ δύο ὁμιλοὶ χορευτῶν ἤρχισαν διπλοῦν χορόν, ἕκαστος ὁ
μίλος ἀκολουθοῦν διαφορετικά ῥήματα, ἀλλ' ἀκολουθοῦν τόν ἴδιον σκο-
πόν τῆς "γκάϊδας". Ὅταν ἤρχισεν νά σκοτινιάζη, ἤρχισεν τις νά αἰσθά-
νεται ~~ὁρισμένῳ~~ ^{καρμῶν} ~~αὐτῶν~~ ^{αὐτῶν} ἵσως ἕνεκα τῶν χορευόντων σωμά-
των, ἢ ἵσως ~~ἕνεκα τῶν χορευόντων σωμάτων~~ ἦτο συνέπεια τῆς καταιγίδος ἡ ὁ-
ποία ἐνέσκυψε πρό ὀλίγου.

Ὅταν ὁ χορός ἐφθασεν (~~came to the end of the way to the~~) εἰς τόν στίβον
τῶν ξύλων διά τήν πυρκαϊάν, εἶχε ἤδη σκοτεινιάσει ἀρκετά. Ἐκινουῦντο
ἐπί ὥραν χωρίς διόλου νά σταματήσουν. Οἱ χορευταί ἐν τούτοις ἦσαν ἀρ-
κετά σιωπηλοί καί συγκρατημένοι (~~controlled~~) ^{οἱ δὲ αὐτοὶ ὄχι}
ἢ ἀναθίκεν γυνῶν (~~wild shouting~~).

Αἰφνιδίως ἡ μουσική ἐσταμάτησε. Ἐφθασεν ἡ στιγμή ν' ἀναφθῇ ἡ φωτιά.

Οἱ παπάδες συνοδευόμενοι ἀπό τούς δύο τούς φέροντας τὰς εἰκόνας, ἦλ-
θαν εἰς τό ἄνω μέρος τοῦ στίβου (~~slope~~) καί περιστράφησαν περί
αὐτήν.

Κατόπιν ἠνάφθη ἡ πυρά ἀπό ἀναμμένα κάρβουνα, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν
ἀπό τό θυμιατό, ἀπό τόν γεροντότερον παπάν.

2
Διωπηλοί ιστάμεθα καί παρατηροῦμεν νά καίηται ἕως οὗ ἡ

μάζα λευκῶν θερμῶν καρβούνων 18 περίπου ἰντσῶν βάθους.

Οἱ κρατοῦντες εἰκόνας περιῆλθον ἀκόμη μίαν φοράν, τὰ μάτια των ἄτε-
νίζοντα τὴν δυνατὴν θερμότητα τῆς πυρᾶς.

Τοῦτο ἦτο σημεῖον ὅτι τὸ πῦρ ἦτο ἑτοιμον διὰ τὸν χορόν.

Οἱ μουσικοὶ ἤρχισαν τὴν ἴδιον ^{μουσικήν} ~~ταχέως~~ τὴν ὁποῖαν ἔπαιζαν καί
τό πρωί. Ὅταν οἱ φέροντες τὰς εἰκόνας ἐπέστρεψον εἰς τὰς προτέρας
των θέσεις, δύο γυναῖκες ἦλθον ἐμπρός καί εὐλογήθησαν ἀπὸ τὸν παπᾶν
πρὶν φιλήσωσι τὰς εἰκόνας. Ἀργὰ περίεξ πρό τῶν εἰκόνων ἀκολουθοῦσαι
τὸ ἴδιον βῆμα ὅπως ὅταν ἐχόρευον εἰς τὸ ἐγκατελειμμένον μοναστήρι-
ον. Παρατήρησα τὰ μάτια των νά στρέφονται πρὸς τὰ ἄνω, κατὰ τὰ
βλέφαρα των, τὸ πρόσωπον των κατέστη ἀκίνητον (~~rigid~~ ^{stiff}) καί ἐχόρευ-
σαν κατ'εὐθείαν ^{πρὸς} ~~εἰς~~ τὴν πυράν (~~blast~~ ^{fire}). Αἱ γυναῖκες διέσχισαν μέσφ
τῶν ἀναμμένων καρβούνων καὶ ὑποκλινόμεναι ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὡς
ἐκκρέμεις. Τρεῖς φορές διὰ μέσου καὶ τρεῖς φορές περίεξ τῆς πυρᾶς ἐχό-
ρευσαν, χωρὶς οὐδ' ἐλάχιστον φοῦσκωμα (~~blister~~ ^{burn}) εἰς τὰ γυμνά των πό-
δια, χωρὶς μία κλωστή νά καῇ (~~singled~~ ^{singled}) εἰς τὰς μακράς συρμένους ἐσθῆ-
τας των.

Ἀυτό εἶναι θαῦμα Θεοῦ ἐφώναξε τὸ ἀστυνόμος, ιστάμενος παραπλεύρως ἐ-
μοῦ καί σταυροκοπούμενος.

Ἀμέσως ὡς ἡ τελετὴ τῆς πυρᾶς ἐτελείωσε, αἱ εἰκόνας ἐπεστράφησαν εἰς
τὴν ἐκκλησίαν.

Βοηθούμενος ἀπὸ δύο ἀστυνόμους ἐξήτασα τὰς γυναῖκας αἱ ὁποῖαι πρό
ὀλίγου ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸν περίπατόν των ἐπὶ τῆς φωτιᾶς. Νομίζω δέν
παρῆλθον τριάκοντα δευτερόλεπτα καὶ, ἀφ' οὗτου ἐξῆλθον τῆς πυρᾶς καί
~~ἐν χροῖον ἐφθασα~~ ^{ἐν χροῖον ἐφθασα}. Πρῶτον ἔλαβον τὸν παλμόν τῶν δύο χορευτριῶν
ἦτο ὀλίγον ταχύτερος τοῦ φυσικοῦ εἰς τὴν νεωτέραν τῶν δύο, τῆς «εγα-
λειτέρας ὅμως τῶν δύο γυναικῶν ἡ καρδία ἔπαλλε φυσικά. Τοῦ ὀφθαλμοῦ
(~~eye~~) ^{eye} ἡ ἀντίδρασις (——) εἰς τὸ φῶς ἦτο ἐπίσης φυσική. Ἡ ἀναπνοὴ των
ὅμως ἦτο ἀσυνήθως βαθεῖα καὶ βραδεῖα. Τὸ πέλμα (~~sole~~ ^{sole}) τῶν ποδῶν

ἦτο ἐκεῖνον τό ὁποῖον ἰδιαιτέρως μέ ἐνδιέφερε. Ἡ σὰρξ καί τό δέρμα
τῶν δύο γυναικῶν ἀπολύτως δέν εἶχε προσβληθῇ (*was absolutely un-*
scathed) μετά τήν τελετήν. Ἐθαύμασα τήν ἀπαλότητα (*softness*)
(*ply*) τῆς ἐπιφανείας των. Δέν ὑπῆρχον ἵχνη χονδρότητος (*calloused thick-*
ness) ὅπως θά ἀνέμενε τις νά εὖρη εἰς τούς πόδας χωρικῶν. Ἐμφατικῶς μοῦ εἶ-
πεν ὁ ἀστυνόμος ὅτι αἱ γυναῖκες τῆς περιφερείας αὐτῆς σπανίως ἐπερι-
πάτουν γυμνόποδες, ἐν μέρει διότι τό ἔδαφος ἦτο ἰδιαιτέρως ἀνώμαλον
(*rough*) καί γεμάτον ἀπό ὀφειτῶν πυριτολίθους (*jagged flint*)
καί ἐν μέρει διότι ἐθεώρουν ἄτομον ἀνυπόδητον ὅτι εἶναι εἰς τό τελευ-
ταῖον στάδιον πτωχείας καί ἐκπνεύσεως (*improvised degradation*). Ἀμ-
φότεραι αἱ γυναῖκες ἦσαν τελείως εἰς τάς αἰσθήσεις των. ὁμιλοῦν ἡσύ-
γως πρός τούς γνωστούς των. Καί οὐδόλως ἀντίλεξαν διά τήν ἐξέτασιν
μου. Ὄταν ἐτελείωσα ἔδωσα εἰς ἐκάστην αὐτῶν ἀπό ἓνα δῶρον καί ἐκεῖναι
ἀπό μέρους των ἔλαβον ^{ἔλαβαν} τεμάχιον ξυλοκαρβούνου δι' ἐμέ, νά τό κρατήσω
ὡς ἐνθύμιον τῶν Νεστινारीων.

Ἀμέσως ὡς ἐτελείωσα τήν ἐξέτασιν μου τῶν γυναικῶν ἐπέστρεψα εἰς
τήν πυράν νά παρακολουθῇ τόν χορόν. Οἱ χωρικοί ἐσχημάτισαν ἐξ κύκλου
καί περιστρέφοντο πέριξ τῆς πυρᾶς τρίς ἀντίστροφα πρὸς τό ὥρολόγιον
καί κατόπιν ἅπαξ σιμῶνως πρὸς τό ὥρολόγιον (*for three counter clockwise*
then one clockwise round). Τά βήματα ἦσαν ἀνόμοια ἀπό ὅτι εἶδα προηγουμέ-
νως. Ὄταν ὁ παράδοξος αὐτός χορός ἐτελείωσε ἤρχισαν πάλιν τήν *ratche-*
nitz ^{χορὸν} τόν προτιμώμενον ἐξ ὅλων τῶν ~~Βουλγαρικῶν~~ χορῶν. ἦτο ἄλυσος
τετρακοσίων περίπου ἀτόμων, ἡ ὁποία ἐξετείνετο δι' ὅλης τῆς πλατείας
τοῦ χωρίου. Ἡ τρομερά (*fierce*) κόκκινη λάμψις τῆς πυρᾶς ἐφώτιζε
τά σκοτεινὰ πρόσωπα τῶν χορευτῶν καί ἔκαμνε μακράς μαύρας σκιάς ἐπὶ
τῆς ἐπιφανείας, αἱ ὁποῖαι ἐχόρευον (*flickered*) τρελλόν ἰδικόν των
χορόν.

Ὁ χορός αὐτός ἐπεδείκνυε τοιαύτην ἔντασιν καί κεποίησιν ὥστε μέ
ἔκαμνε νά αἰσθάνωμαι ὅτι ἐλάμβανε μέρος εἰς μυστήριον, τοῦ ὁποίου ὁ
ἔξω κόσμος δέν ἦτο δυνατόν νά γνωρίζῃ τί (~~καί ὁ ἴδιος Charley~~
~~ἔλαβε μέρος εἰς τόν χορόν αὐτόν~~)

(ἀνελον δι')

Κεφ. Ιβ'ον - Μετά πολλῶν μηνῶν κοπιαστικήν ἀναζήτησιν
καί ἀλληλογραφίαν μέ τήν Βουλγαρικήν Μονήν τοῦ Ἀγ.
Ἵωρους ἐπί τέλους ἀπεκάλυψα τό μυστικόν τῶν τελετῶν
τῶν Νεστιγαρίων ἐν *Vulgar* τήν ἑορτήν τῶν Ἀγ.

Philip Thozet.
Ikonos & Oxei
London 1939
s. 202-230

Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, οἱ κάτοικοι μερικῶν χωρίων
εἰς ἀπόστασιν δώδεκα μιλίων ἀπό τό *Vulgar* ἀνάπτουν μεγάλας φωτιὰς καί
χορεύουν μέσφ αὐτῶν κρατοῦντες τάς εἰκόνας τῶν δύο αὐτῶν ἁγίων.

Τό *Vulgar* κεῖται παρά τά Βουλγαροτουρκικά σύνορα ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς τό
ἐσωτερικόν τοῦ εἰς τόν Εὐξεινον Πόντον, *Τζαρενο*.

Ἡ τελετή αὐτή εἶνε ὀλίγιστα γνωστή καί ἐν Βουλγαρίᾳ ἀκόμη.

Ἐπομένως δέν εἶνε παράδοξον ὅτι ἡ μόνη μνεῖα αὐτῆς εἰς τι Ἀγγλικόν βι-
βλίον ταξειδίου εἰς Βουλγαρίαν εἶνε ἐσφαλμένη. Εἰς αὐτό οἱ Νεστινάριοι
παριστῶνται ὡς λείψανα τῶν εἰκονοκλαστικῶν αἱρέσεων, αἱ ὁποῖοι κατοικοῦν
τό ὀλίγον γνωστόν τοῦτο μέρος τῆς Εὐρώπης

Ἀλλά αὐτό τό ὄνομα μέ τό ὁποῖον οἱ κάτοικοι τοῦ *Vulgar* αὐτοκαλοῦνται

Ιεονοβοι εἶναι ἡ βεβαιότερα ἀπόδειξις ὅτι εἶναι λείψανα τῶν σφοδρο-
τέρων ἐχθρῶν τῶν εἰκονοκλαστικῶν μεταρρυθμίσεων.

Μεταξύ τῶν μᾶλλον ἀφωσιωμένων εἰς τήν λατρείαν τῶν εἰκόνων ἦτο αἵρεσις
ἀπό μακρυνόν τι μέρος τῆς Μ. Ἀσίας, γνωστή ὡς *Ιεονοβοι*

Καί ἵνα δείξωμεν τήν περιφρόνησιν των διά τούς εἰκονοκλάστας μεταρρυθμι-
στάς συνήθιζον νά ἀνάπτωσι μεγάλας πυρκαϊάς καί κρατοῦντες τάς ἰδικάς
των θαυματουργούς εἰκόνας βίσήρχοντο κατ'εὐθεΐαν εἰς τάς φλόγας χωρίς
βλάβην. - Ἀπό τήν συνήθειαν αὐτήν νά φέρουν τάς εἰκόνας μέσφ τῆς πυρᾶς
δυνάμεθα νά εὐρωμεν τά ἵχνη τῆς ἀληθοῦς σημασίας τοῦ ὀνόματος *Ιεονοβοι*

Ἡ λέξις "εἰκονοποιεῖν" μεταχειρίζεται ἀπό τόν μάρτυρα *Ἰουστίν*

εἰς τήν Ἀπολογία^{VI}, 19 ὡς σημαίνουσα τό φέρειν εἰκόνας. Καί μέ ἐπληροφό-
ρησε τις ἐκ τῶν ἐν Α. Ὅρει γνωριζόντων (*authorities*) ὅτι ἡ λέξις "εἰ-
κονοποιός" ἔχει κατ'εὐθεΐαν σχέσιν μέ τήν λέξιν *Ιεονοβοι*

Τώρα ἐρχόμεθα εἰς τό πρόβλημα νά εὐρωμεν λόγον διά τήν συνήθειαν τῶν *Ιεο-
νοβοι* νά συνδέσυν τούς δύο Ἀγίους Κωνσταντῖνον καί Ἑλένην μέ τόν περί-

2
πατον των ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Ἡ λατρεία ἐν Βυρίᾳ τοῦ Ἀδώνιδος καὶ οἱ πυ-
ρολάτραι ὁπαδοὶ τῶν Ζωροαστρῶν τῆς Περσίας ἀμφοτέροι διῆλθον τὴν Μαύ-
ρην θάλασσαν.

Ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ θεαινῶν, τῶν νυμφῶν, κακοποιῶν δυνάμε-
ων καὶ πνευμάτων ἐλησμονήθησαν ὅταν ὁ Χριστιανισμός ἀντικατέστησεν
τάς προηγηθείσας θρησκείας.

Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ παραθέτω ἀφήγησιν τοῦ
χοροῦ *kzance* ἡ ὅστις τελεῖται κάθε *Whitsunday* ἢ *Duboka*
βλαχικὸν χωρίον, εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν γωνίαν τῆς Γιουγκοσλαβίας.
-Εἶναι δυνατόν ὅτι αἱ τελεταὶ καὶ τοῦ *Vulgar* καὶ τῆς *Duboka* καὶ
ἔχουν κοινὴν τὴν καταγωγὴν.

Ἡ τελετὴ εἰς *Vulgar* τελεῖται κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Α. Κωνσταντίνου
καὶ Ἑλένης, τὴν *A Ban* καὶ *Shan* Ἰουνίου. τὴν ^{πρώτην} ἡμέραν ἀφιερώνουν εἰς
τόν Α. Κωνσταντῖνον, τὴν δευτέραν εἰς τὴν Ἀγ. Ἑλένην.

Μέ εἶπον ὅτι εἶδος ἀπαγορεύσεως ἐτέθη εἰς τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς περίπα-
τον, διότι δέν συνεμορφοῦντο μέ τάς ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως
ἡ ἡμέρα τῆς Α. Ἑλένης ἐορτάζεται συμφώνως πρὸς τὴν ἡμέραν ἡ ὁποία
καθωρίσθη εἰς τὸ Καλανδάριον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ σύμπτωση
(*coincidence*) ἐγένετο ἐκ προμελέτης (*is a deliberated*) καὶ ὄχι ἀπλῇ
ἰδιοτροπία τῶν χωρικῶν, οἱ ὅποιοι ἐορτάζουν τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ
Ἀγ. Κωνσταντίνου διὰ τὴν εὐλογίαν τῶν ὑδάτων, δηλ. τῶν ὑδάτων τὰ
ὅποια χρησιμοποιοῦν τὸ χωρίον καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς Ἀγ. Ἑλέ-
νης διὰ τὴν εὐλογίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς (*corn*).

Ἀμφοτέρας τάς ἡμέρας τελεῖται ἡ τελετὴ τοῦ περιπάτου ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Ἡ περίοδος ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Μαΐου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰουνίου
ἐθεωρήθη ὡς ἐποχὴ μαγικῆς ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων, εἶναι ὁ μὲν ὑπό τὴν
ἐπίδρασιν τῆς Σελήνης.

Οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας τοῦ *Vulgar* ἐθνολογικῶς εἶναι διάφοροι
τῶν Βουλγάρων καὶ σώζουσι παράδοσιν ὅτι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν.
Εἶναι δυνατόν ὅτι ^{οἱ} δύο Χριστιανοὶ Ἄγιοι τοὺς ὁποίους ἐορτάζουν τὴν

3

μίαν μετά τήν ἄλλην ἡμέραν, δέν εἶναι ἄλλοι ἢ ὁ ἥλιος καί ἡ Σελήνη.
'Απο τό *Tzaren* ἐφθάσαμεν εἰς *Vulgar*
'Ἡ *Raina* καί ἡ κα. *R.* ἐπῆγαν εἰς τήν φημισμένην *Baba* τοῦ *Vulgar*
νά ταῖς ρίψη τά κουκιά.

κατόπιν ἡ *Raina* ἦλθε νά μέ πάρη εἰς τήν *Baba*
ἦτο 26 ἐτῶν καί ἐχῆρευσε εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν. Δέν συνήντησα πρόσωπον
τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία ἐπέβαλε περισσότερον σεβασμόν. τό πρόσωπον της
ἦτο ρυτιδωμένον (*wrinkled & wrinkled*) ἐν τούτοις οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν
ἄφοβοι καί καθαροί. Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοί ἀτόμου τό ὁποῖον ὠραματίσθη
τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Εἰσῆλθομεν εἰς τό δροσερόν ἡμισκόμενον μικρόν
οἶκημά της, ἐκαθίσσαμεν κατά γῆς φωτιζόμενοι ἀπό τό φῶς, τό ὁποῖον
εἶρχετο ἀπό τό μόνον παράθυρον. Ἔλαβε τό κουτί μέ τά κουκιά της
καί ἔκαμε μικράν προσευχήν "Πνεῦμα Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, Φῶς τοῦ Κόσμου
ἄνοιξε τούς ὀφθαλμούς μου ὥπως ἀνοίγω τό κουτί αὐτό" τά κουκιά ἦσαν
διαφόρων χρωμάτων καί μεταξὺ των εἶδα κόκκους ἀραβοσίτου (*maize*)
Ἔκαστον κουκκί ἀντιπροσωπεύει εἴτε ἓνα ἅγιον ἢ ἓνα διάβολον ἀναλό-
γως τοῦ σχήματος καί χρώματος του, τήν ψυχήν ἀναπαριστᾷ ὁ κόκκος ἀ-
ραβοσίτου καί τήν Ἁγίαν Τριάδα τεμάχιον διαυγοῦς κυανοῦ κρυστάλλου.
'Ἡ γραῖα γυναῖκα ἔβλεπε (*stared*) κατ'εὐθεΐαν πρὸς τά ἐμπρός ἐκινεῖ-
το ἐλαφρῶς μπρός καί πίσω. Περιῆλθε εἰς κατάστασιν ἀφηρημάδας (*ab-*
straction) πρὶν ἢ ἀρχίσῃ νά λέγῃ τήν ἐξήγησιν τῶν κουκκιῶν. Μποροῦσα ν'
ἀκούσω τό αἶμά μου νά πηδᾷ (*thumping*) εἰς τήν κεφαλὴν μου, ὅταν ἐ-
καθήμεν τόσον ἀκίνητος, ὥστε δέν ἐτόλμων νά ἀναπνεύσω. Ἀφοῦ ἔρριψε
τά κουκιά καί τά ἐπανέθεσε εἰς τό κουτί, ἡ *Raina* ἤρχισε νά ὁμι-
λῇ τήν γυναῖκα διὰ τήν τελετήν τῆς πυρᾶς.

κατ'ἀρχάς δέν ἤθελε νά ὁμιλήσῃ δι'αὐτήν.

'Αλλ'ἐννοήσασα ὅτι αἱ ἐρωτήσεις μας δέν προεΐρχοντο ἀπό ἀπλῆν περιέρ-
γειαν, ἀλλά ἀπό ἀληθῆ ἐπιθυμίαν νά μάθωμεν διὰ τό μυστήριον, ἀφηγήθη
ἐνδιαφέρουσαν περιγραφὴν τῆς τελετῆς.

"Τό πρῶτον ἐχόρευσα εἰς τήν πυράν τό ἔτος μετά τόν θάνατον τοῦ συζύ-
γου μου. Ἐθανατώθη ἀπό τούς Τούρκους, διότι ἦτο ἐπαναστάτης. Κάθε ἔ-

τος ἐχόρευα εἰς τὰς φλόγας. Μίαν ἡμέραν προσεχόμην πρό τῆς εἰκόνος
 τοῦ Α. Μιχαήλ, ὁπότε μεγάλος μπάτσος (blow) μέ ἐκτύπησε κατ' εὐ-
 θεϊαν (flaton) εἰς τό πρόσωπον. Μία φωνή μέ εἶπε ὅτι ἐντός 40 ἡμε-
 ρῶν μέγας πόλεμος θά εἶχε ἐκραγῇ (ὁ παγκόσμιος πόλεμος). Τά ὀνόματα
 ἐπίσης ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θά μετέβαινον ἀπό τό Vulgari νά πολεμήσουν
 μέ ἀπεκαλύφθησαν, καί ἔλαβα ἐντολήν νά ὑπάγω καί ἀναφέρω αὐτά εἰς τήν
 ἀπὸ ἀναπνευστικῆς ἡμουν πολύ φοβισμένη νά πῶ τίποτε εἰς κανέ-
 να καί μετέβην εἰς τήν οἰκίαν μου τρομαγμένη. Τήν ἐπομένην πάλιν ἐ-
 κτυπήθη (τότε) ὥστε νά πέσω κατά γῆς καί μεγάλη στήλη πυρός ἴστατο ἔμπρο-
 σθεν μου. Ἦτο ὁ "Ἄγγελος τοῦ θεοῦ. Μέ ἠπείλησε (warned me)
 ὅτι πρέπει νά ὑπακούσω εἰς τό ἄγγελμα (message) μή τις τιμωρία μέ
 ἐπέλθῃ" Ἐσφόγγισε τό στόμα της καί τό μέτωπον. Ἐβλεπα πόσον ἐκοπί-
 αζε (her great strain) νά ἐπαναλάβῃ τήν ἀφήγησιν, ἐφόσον εἰς τήν ἀν-
 τίληψιν της ἐπαναλαμβάνετο τό γεγονός, ὅταν ὠμίλει "Μετέβην εἰς τόν
 Κμετ καί τοῦ εἶπον ὅτι εἶδον καί ἤκουσα. Ὁ κόσμος ἦλθεν μέ πέτρας
 καί μπαλτάδες νά μέ φονεύσῃ, φωνάζοντες ὅτι ἡμουν μάγισσα (witch)
 Τούς εἶπα φονεύσατε με, διότι εἶμαι δοῦλος τοῦ Ἀγγέλου. Τά ὄπλα των
 ἔπεσαν ἀπό τὰς χεῖρας των, ὥς ἂν ἀπεσπάθῃσαν ἀπό τὰς χεῖρας ἐν (their
 grasp) ὑπό ἄλλης δυνάμεως. Ὁλος ὁ κόσμος ἀπῆλθε φοβισμένος. Ἐβρέθη
 εἰς τήν ἀνάγκην νά διαμείωω εἰς τό δάσος ὅπως ἤμποροῦσα, διότι ἔκαυ-
 σαν τήν κατοικίαν μου ὁλότελα. Ὅταν παρῆλθον αἱ ἡμέραι, ἐπέστρεψα
 εἰς τό χωρίον καί μετέβην νά προσευχηθῶ πρός τῆς εἰκόνας.
 Ἐνῷ ἀκόμη προσεχόμην τά νέα τοῦ πολέμου ἔφθασαν εἰς Vulgari καί
 οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐδοῦκα τά ὀνόματα παρελήφθησαν νά ὑπηρετήσουν εἰς τόν
 στρατόν. Δέν ἐπέστρεψαν πλέον. Εἶχα ἐπὶ τήν ἀλήθειαν καί
 οἱ κάτοικοι τοῦ Vulgari μαρτυροῦν τοῦτον
 Ἐρώτησα διὰ τό ἱερόν πῦρ καί τήν ἐπήρειαν του (effect) εἰς ἐκεῖνους
 οἱ ὁποῖοι χορεύουν εἰς αὐτό. Μέ τήν ἐρώτησιν μου εὐχαριστήθη πολύ καί
 εἶπε
 "μεγάλος ἰσχυρός (rushing) ἄνεμος μέ κτυπᾷ (blowing) εἰς τό πρό-
 σωπον καί τότε ὁ Μιχαήλ καί Γαβριήλ ἔρχονται καί μέ φέρουν διὰ μέσου

τῆς πυρᾶς ἀβλαβῆ.

“Ἀλλά δέν αἰσθάνεσθε τήν θερμότητά ὅταν πλησιάζετε τήν φωτιά” ἡρώ-
τησα.

“Ὅχι παιδί μου, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι χορεύουν θά σέ δείξουν ἀπόψε πῶς
ἡ φωτιά οὔτε τά ἐνδύματα των δέν τσουρουφλίζει. Μπᾶ αἱ φλόγες δέν
εἶναι θερμότεραι ἀπό τάς φλόγας τοῦ πυρός, αἱ ὅποιαι κατήλθον ἐπὶ
τῶν κεφαλῶν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.”

Καί τά πόδια σας δέν αἰσθάνονται κἄν τήν φωτιά

“Ὅχι, ὄχι, εἶναι ὡς ἂν νερό τρέχει ἀπό τά πόδια μας νά τά κρατῇ ψυ-
χρά”.

Ἡ γρηά γυναῖκα μᾶς συνώδευσε εἰς τό χωρίον νά ἰδοῦμε ἀκριβῶς τόν τό-
πον εἰς τήν ἐκκλησίαν ὅπου ἔλαβε τάς ἀποκαλύψεις της.

Εἰς τό ἔδαφος ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ Ἀ. Μιχαήλ μᾶς ἔδειξε τάς μυ-
στηριώδεις λαξευμένας θέσεις (scored out marks) ὅπου οἱ πόδες τοῦ
Ἀρχαγγέλου ἐστάθησαν, ὅταν ἀπεκάλυψεν ἑαυτόν εἰς ἐκείνην.

Ἡ ἐκκλησία ἦτο γεμάτη ἀπό προσκυνητάς οἱ ὅποιοι προσῆλθον νά προ-
σευχηθοῦν καί ἀνάψουν ἑνακερί ἔμπροσθεν τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων
τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης.

ὑπεχώρησαν (drew back) σχεδόν μετά σεβασμοῦ ἀπό τήν βαλὰ ἐνῶ
διερχετο μέσῳ τῆς ἐκκλησίας.

Τήν μεσημβρίαν αἱ δύο εἰκόνες ἐξήχθησαν εἰς περιφοράν καί ἐφέρθησαν
εἰς ἡμικύκλιον οἰκοδομῆν εἰς τό κατώτερον μέρος τῆς πλατείας τοῦ
χωρίου.

Εἰς αὐτόν τόν γυμνόν τόπον (dim. bare place) ὅτι ἀπέμεινε ἀπό τό ἀρχι-
κόν μοναστήριον τῶν Ιεροβορί τό πρῶτον μέρος τῶν τελετῶν τῆς ἡ-
μέρας ἐτελέσθησαν.

Τό δωμάτιον εἶναι γυμνόν (devoid of any furniture) ἔχει ὅμως μέγαλον
σιδηρίνον κηροπήγιον (but has a large iron standard) εἰς τό ὅποιον ἔχαιον
ἐκατοντάδες μικρῶν κινδύων κηρίων.

Ὅπισθεν τοῦ δένδρου αὐτοῦ τοῦ θαμβευτικοῦ (blazing) φωτός ἴσταντο
αἱ δύο εἰκόνες.

6

Νομίζω τό έμβασόν τοῦ έδάφους δέν ήτο περισσότερον τῶν 20 τρτρ. πύπ
πρωπ γιαρδῶν, ἀλλά περισσότερα τῶν εκατόν ατόμων ήσαν στρυμωμένα εἰς
τό δωμάτιον. Ἡ πίεσις ἀπό τά σώματα των ήτο τόση ὥστε ήτο δύσκολον
νά ἀναπνεύσει. Εἰς τό μέσον τῆς μεγάλης αὐτῆς συρροῆς (rush) ἴσταν-
το ἓνας μέ τήν γκαΐδα καί δύο μέ τύμπανα. Ἦρχισαν νά παίζουν μίαν
"zatchenitza" πληροῦντες τήν ἀτμόσφαιραν μέ τόν ἐπιβλητικόν ἐκεῖνον
(compelling) 7/16 ρυθμόν.

Αἴφνης μία ἀπό τάς γυναῖκας πλησίον εἰς τό κηροπήγιον ἤρχισε νά κι-
νῆται (sway) ἐρρύθμως (intime) μέ τήν μουσικήν, ἀλλαι τήν ἠκολού-
θησαν καί κατόπιν ἄλλη. Ταχέως ἐχόρευαν ἑαυτάς εἰς ὑπνωτικήν trance
Ἡ γραῖα μας ἐσηκώθη μαζή των, δονουμένη καθ' ὅλον τό σῶμα (quivering
all over) μέ μεγάλην ἔκστασιν. Αἱ κινήσεις ήσαν like a violent fit
of ague ἀλλ' ήτο φανερόν, ὅτι ἀκολουθοῦσαι ἀκριβως τόν ρυθμόν

οἱ πλεῖστοι ἀπό τούς ἐπιλοίπους ἤρχισαν μίαν ἀκολουθίαν εἰς τούς Ἀγί-
ους Κωνσταντῖνον καί Ἑλένην.

"Αν δέν ἐπρόσεχα τόσονπολύ εἰς κάθε κίνησιν τῆς γραίας, εἶναι βέβαιος
ὅτι καί ἐγώ ταχέως θά παρεσυρόμην ἀπό τήν λίαν διεγερτικήν μουσικήν
(wildly exciting music).

Ὅλοι εἰς τό δωμάτιον ἐκινουῦντο καί ἐδοῦντο.

Αἱ γυναῖκες ἐχόρευον πρό τῶν εἰκόνων, ὑποκλινόμεναι καί γονυκλίνουσαι
καί σταυροκοπούμεναι μέ ἀναμμένα κηρία.

Τότε παρετήρησα μία γυναῖκα, ἡ ὁποία δέν ἐχόρευεν, εἶχε δύο περίεργα
ἐρυθρά ὑφάσματα σκεπασμένα μέ χρυσᾶ καί ἀργυρᾶ νομίσματα. Τάσκεπάσμα-
τα αὐτά τά ὁποῖα ὁμοιάζουν πρός σακκία τά ἐτοποθέτησε (fitted on to)
εἰς τάς εἰκόνας, ὥστε ἐκαλύφθησαν ὀπισθεν καί εἰς τά πλευρά μέ κάλυμ-
μα ἀπό δονούμενον (jingling) μέταλλον. Κάθε νόμισμα ήτο ἀφιέρωμα
κάποιου προσκυνητοῦ.

Δύο νέοι, μέ καινουργεῖς ἐνδυμασίας καί τελείως καθαρά (spotless)
λευκά πουκάμισα ἔφεραν τάς εἰκόνας ἀπό τό δωμάτιον εἰς τό φῶς τοῦ ἡ-

λίον. Τούς ήκολούθει γέρων, ό όποϊος καθ'όλην τήν ήμέραν έξετέλει χρέη *ως επιλαχον*

οί μουσικοί άνέκρουσαν πάλιν καίήγοϋντο τής συνοδείας.

Όπισθεν από τούς φέροντας τούς είκόνας έβάδιζον πρῶται αϊ γυναϊκες αϊ όποϊαι έχόρευσαν είς τήν μικράν οίκοδομήν, κατόπιν όλόκληρον τό χωρίον καί οί προσκυνηταί οί όποϊοι ήλθον είς *Vulgari* διά τήν ήμέραν αϋτήν.

Έδραμιον έμπρός νά λάβω κινηματογραφικήν ταινίαν (*to film*) τής πομπής πορευομένης (*straggling down*) κάτω του λόφου (*the hillside*) προς τό δάσος όπου μία τελετή τελεϊται είς τό φρέαρ του Ά. Κωνσταντίνου. Τελευταίοι ήρχοντο δύο παπάδες, ό είς έφερε έπανοκαλύμανχον (*cape and stole*) ό άλλος έφερε μικρόν όρειχάλκινον δοχεϊον (*bucket*) μέ φωτιά καί άναμμένον θυμιατό.

Έπηγή ή όποϊα έτρεφε τό πηγάδι εύρίσκετο είς άνοικτό μέρος κάτω από κρημνόν είς τό δάσος.

Όταν όλοι έφθασαν, δύο στρατιῶται άπέσυραν τό βαρύ σιδηροϋν κάλυμμα τό όποϊον έκάλυπτε τό πηγάδι.

Παρατήρησα ότι αϊ γυναϊκες όμοϋ ίσταντο παρά τό πηγάδι, ένῳ οί άνδρες ίσταντο είς σειράς είς τά ύψώματα.

Έη τελετή του *Vulgari* κατά πᾶσαν πιθανότητα εϊνε λείψανον πρό-Χριστιανικής τελετής, ή όποϊα συνεδέθη μέ τήν έορτήν του Άγ. Κωνσταντίνου.

Όταν αϊ γυναϊκες έπορεύοντο χωρίς θόρυβον είς τό πράσινον ήμίφως του δάσους άπετέλουν σκηνήν μεγάλης εύμορφίας καί θαυμασμοϋ (*wonder*)

Τό φῶς τό όποϊον διήρχετο διά (*the fitful shaft*) of light that filtered down, ^{through} μέσου τῶν ύψηλῶν δένδρων παρείχε είς τό όλον κάτι τό μαγικόν (*a quality of magical unreality*).

Έη τελετή είς τό στόμιον του πηγαδιοϋ ήτο πολύ απλή. Ό γεροντότερος από τούς παπάδες έθυμίασε τά νερά καί κατόπιν έρριψε τρία άναμμένα κάρβουνα είς ^{το} μαϋρο άνοιγμα του πηγαδιοϋ (*black well-shaft*). Τόείδίκόν δοχεϊον (*bucket*) έγεμίσθη καί πρῶται αϊ γυναϊκες παρῆλθον νά

5
ἁγιασθοῦν (*to be aspersed*). Τό δοχεῖον ἐκ νέου ἐπληρώθη πολλάκις
ἕως ὅτου ὅλοι ἡγιάσθησαν.

Ἀμέσως ὥς ἐτελείωσε τό ἁγίασμα αἱ γυναῖκες ἤρχισαν μέγαλον χορόν
μέσφ τῶν δένδρων κρατοῦμεναι ἀπό τά χέρια.

Ὁ οὐρανός ἐν τῷ μεταξύ ἐμαύρισε μέ μεγάλη νέφη. Ἡ βροχή ἐπιπτε
ἐπί δύο ὥρας, ὅλο τό ἀπομεσήμερο, μέχρι τῆς πέμπτης καί ἡμισείας
ἔβρεχε ἀκόμη. Ἡ βροχή ὅμως ἔπαυσε ἀκριβῶς εἰς τὰς ἕξ καί ὁ ἥλιος
ἐφάνη.

Ὅλοι ἐπορεύθημεν εἰς τό χωρίον.

Ἡ πλατεῖα ἦτο πλήρης κόσμου, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον μέ μεγάλα δέματα
ξύλων νά ἀνάψωσι τήν πυράν. Συνεσώρευσαν ξύλα εἰς τετραγωνικόν στί-
βον πέντε περίπου πόδων ὕψους καί εἴκοσι ποδῶν μήκους εἰς ἐκάστην
πλευράν.

Ἐν τῷ μεταξύ δύο ὁμιλοὶ χορευτῶν ἤρχισαν διπλοῦν χορόν, ἕκαστος ὁ
μιλος ἀκολουθῶν διαφορετικά βήματα, ἀλλ' ἀκολουθοῦντες τόν ἴδιον σκο-
πόν τῆς "γκάϊδας". Ὅταν ἤρχισε νά σκοτινιάζη, ἤρχισε τις νά αἰσθά-
νεται *δριδνῶν μεγάλῃ εἰς τὴν αἴθα* ἴσως ἔνεκα τῶν χορευόντων σωμά-
των, ἢ ἴσως *ἀπαπαπχαπάππῃπῃπῃπῃπ* ἦτο συνέπεια τῆς καταιγίδος ἡ ὁ-
ποία ἐνέσχυσε πρό ὀλίγου.

Ὅταν ὁ χορός ἔφθασε (*danced its snakey way to the*) εἰς τόν στίβον
τῶν ξύλων διὰ τήν πυρκαϊάν, εἶχε ἤδη σκοτεινιάσει ἀρκετά. Ἐκινουῦντο
ἐπί ὥραν χωρίς διόλου νά σταματήσουν. Οἱ χορευταί ἐν τούτοις ἦσαν ἀρ-
κετά σιωπηλοὶ καί συγκρατημένῳ (*controlled*) *οὐδὲ σιγῆς ὄργιστο*
ἢ ἀνατίλη φωνῶν (wild shouting).

Αἰφνιδίως ἡ μουσικὴ ἐσταμάτησε. Ἐφθασε ἡ στιγμή ν' ἀναφθῇ ἡ φωτιά.
Οἱ παπάδες συνοδευόμενοι ἀπό τούς δύο τούς φέροντας τὰς εἰκόνας ἤλ-
θαν εἰς τό ἄνω μέρος τοῦ στίβου (*stage*) καί περιστράφησαν περί
αὐτήν.

κατόπιν ἠνάφθη ἡ πυρά ἀπό ἀναμμένα κάρβουνα, τὰ ὅποια ἐλήφθησαν
ἀπό τό θυμικτό, ἀπό τόν γεροντότερον παπάν.

Διωπηλοί ἰστάμεθα καὶ παρετηροῦμεν νά καίηται ἕως οὗ 76

μάζα λευκῶν θερμῶν καρβούνων Ἰθ περίπου ἰντσῶν βάθους.

Οἱ κρατοῦντες εἰκόνας περιῆλθον ἀκόμη μίαν φοράν, τά μάτια των ἀτε-
νίζοντα τὴν δυνατὴν θερμότητα τῆς πυρᾶς.

τοῦτο ἦτο σημεῖον ὅτι τὸ πῦρ ἦτο ἔτοιμον διὰ τόνχορον.

Οἱ μουσικοὶ ἤρχισαν τὴν ἰδίαν *zatchenitza* τὴν ὁποίαν ἔπαιζαν καὶ
τό πρωί. Ὄταν οἱ φέροντες τὰς εἰκόνας ἐπέστρεψαν εἰς τὰς προτέρας
των θέσεις, δύο γυναῖκες ἦλθον μπρός καὶ εὐλογήθησαν ἀπὸ τὸν παπᾶν
πρίν φιλήσωσι τὰς εἰκόνας. Ἀργά πέριξ πρό τῶν εἰκόνων ἀκολουθοῦσαι
τὸ ἴδιον βῆμα ὅπως ὅταν ἐχόρευον εἰς τὸ ἐγκατελελειμμένον μοναστήρι-
ον. Παρατήρησα τὰ μάτια των νά στρέφονται πρὸς τὰ ἄνω κάτω ἀπὸ τὰ
βλέφαρα των, τὸ πρόσωπον των κατέστη ἀκίνητον (*zigid*) καὶ ἐχόρευ-
σαν κατ'εὐθεΐαν εἰς τὴν πυράν (*blaz*). Αἱ γυναῖκες διέσχισαν μέσφ
τῶν ἀναμμένων καρβούνων καὶ ὑποκλινόμεναι ἀπ'ἐδῶ καὶ ἀπ'ἐκεῖ ὡς
ἐκκράμές. Τρεῖς φορές διὰ μέσου καὶ τρεῖς φορές πέριξ τῆς πυρᾶς ἐχό-
ρευσαν, χωρὶς οὐδ'ἐλάχιστον φοῦσκαμα (*flister*) εἰς τὰ γυμνά των πό-
δια, χωρὶς μία κλωστή νά καῖ (*single*) εἰς τὰς μακρὰς συρομένας ἐσθῆ-
τας των.

Ἀυτό εἶναι θαῦμα θεοῦ ἐφώναξε ὁ ἀστυνόμος, ἰστάμενος παραπλεύρως ἐ-
μοῦ καὶ σταυροκοπούμενος.

Ἀμέσως ὥς ἡ τελετὴ τῆς πυρᾶς ἐτελείωσε αἱ εἰκόνες ἐπεστράφησαν εἰς
τὴν ἐκκλησίαν.

Βοηθούμενος ἀπὸ δύο ἀστυνόμους ἐξήτασα τὰς γυναῖκας αἱ ὁποῖαι πρό
ὀλίγου ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸν περίπατον των ἐπὶ τῆς φωτιᾶς. Νομίζω θέν
παρῆλθον τριάκοντα δευτερόλεπτα καὶ, ἀφ'οῦτου ἐξῆλθον τῆς πυρᾶς καὶ
τοῦ χόρου *lat zatchenitza*. Πρῶτον ἔλαβον τὸν παλμόν τῶν δύο χορευτριῶν

ἦτο ὀλίγον ταχύτερος τοῦ φυσικοῦ εἰς τὴν νεωτέραν τῶν δύο, τῆς μεγα-
λειτέρας ὅμως τῶν δύο γυναικῶν ἡ καρδιά ἔπαλλε φυσικά. Τοῦ ὀφθαλμοῦ
(*purie*) ἡ ἀντίδρασις (—) εἰς τὸ φῶς ἦτο ἐπίσης φυσική. Ἡ ἀναπνοὴ των
ὅμως ἦτο ἀσυνήθως βαθεῖα καὶ βραδεῖα. τὸ πέλμα (*sole*) τῶν ποδῶν

ἦτο ἐκεῖνον τό ὁποῖον ἰδιαιτέρως μέ ἐνδιέφερε. Ἡ σὰρξ καί τό δέρμα
τῶν δύο γυναικῶν ἀπολύτως δέν εἶχε προσβληθῇ (*was absolutely un-*
scathed) μετά τήν τελετήν. Ἐθαύμασα τήν ἀπαλότητα (*softness & plia-*
bility) τῆς ἐπιφανείας των. Δέν ὑπῆρχον ἵχνη χονδρότητος (*calloused thick-*
ness) ὅπως θά ἀνέμενε τις νά εὕρη εἰς τούς πόδας χωρικῶν ἡμφατικῶς μοῦ εἶ-
πεν ὁ ἀστυνόμος ὅτι αἱ γυναῖκες τῆς περιφερείας αὐτῆς σπανίως ἐπερι-
πάτουν γυμνόποδες, ἐν μέρει διότι τό ἔδαφος ἦτο ἰδιαιτέρως ἀνώμαλον
(*rough*) καί γεμάτων ἀπό ὄφιν πυριτολίθους (*jagged flint*)
καί ἐν μέρει διότι ἐθεώρουν ἄτομον ἀνυπόδητον ὅτι εἶναι εἰς τό τελευ-
ταῖον στάδιον πτωχείας καί ἐκπεσμοῦ (*impoverished degradation*). Ἀμ-
φότεραι αἱ γυναῖκες ἦσαν τελείως εἰς τάς αἰσθήσεις των. Ὠμίλουν ἡσύ-
χως πρὸς τούς γνωστούς των.. Καί οὐδόλως ἀντίλεξαν διά τήν ἐξέτασιν
μου. Ὄταν ἐτελείωσα ἔδωσα εἰς ἐκάστην αὐτῶν ἀπό ἓνα δῶρον καί ἐκεῖναι
ἀπό μέρους των ἔλαβον τεμάχιον ξυλοκαρβούνου δι' ἐμέ, νά τό κρατήσω
ὥς ἐνθύμιον τῶν Νεστιναρίων.

Ἀμέσως ὥς ἐτελείωσα τήν ἐξέτασιν μου τῶν γυναικῶν ἐπέστρεψα εἰς
τήν πυράν νά παρακολουθήσω τόν χορόν. Οἱ χωρικοί ἐσχημάτισαν ἕξ κύκλου
καί περιστρέφοντο περίξ τῆς πυρᾶς τρίς ἀντίστροφα πρὸς τό ὠρολόγιον
καί κατόπιν ἅπαξ συμφώνως πρὸς τό ὠρολόγιον (*for three counter-clockwise &*
then one clockwise circle) τὰ βήματα ἦσαν ἀνόμοια ἀπό ὅτι εἶδα προηγουμέ-
νως. Ὄταν ὁ παράδοχος αὐτός χορός ἐτελείωσε ἤρχισαν πάλιν τήν *razetche*
ritza " τόν προτιμώμενον ἕξ ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν χορῶν. Ἦτο ἄλυσος
τετρακοσίων περίπου ἀτόμων, ἡ ὁποία ἐξετείνετο δι' ὅλης τῆς πλατείας
τοῦ χωρίου. Ἡ τρομερά (*fierce*) *noisiness* ἡ λάμψις τῆς πυρᾶς ἐφώτιζε
τά σκοτεινά πρόσωπα τῶν χορευτῶν καί ἔκαμνε μακράς μαύρας σκιάς ἐπὶ
τῆς ἐπιφανείας, αἱ ὁποῖαι ἐχόρευον (*flickered*) τρελλόν ἰδικόν των
χορόν.

Ὁ χορός αὐτός ἐπεδείκνυε τοιαύτην ἔντασιν καί πεποίθησιν ὥστε μέ
ἔκαμνε νά αἰσθάνωμαι ὅτι ἐλάμβανε μέρος εἰς μυστήριον, τοῦ ὁποίου ὁ
ἔξω κόσμος δέν ἦτο δυνατόν νά γνωρίζῃ τί (καί ὁ *idiot Chorutoy*
ἔλαβε μέρος εἰς τόν χορόν αὐτόν)